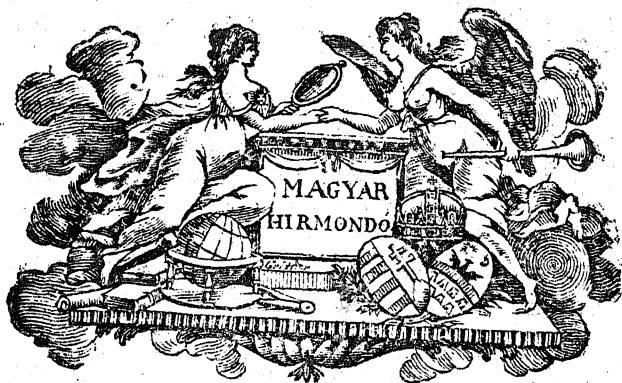

A'

CSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYIFELSÉG
ENGEDELMÉVEL.

Nro 7.

Költ Bétsben, B. Alfzony Havának (Januáriusnak)
22-dik napján 1802-dik Elztendőben.

B é t s.

Három nappal ez előtt nagy szánkázás völt
itten, mind nap világnál, mind estve égő-
fáklyák világosságánál. Ez a' ritka, 's a'
szemnek nagyon kedvező mulatság, meg-érdem-
li, hogy bővebben szóljunk felőle. Az ilyen
szánkázás két-féle: mert vagy futó-szánon (Renn-
schlitten) mulatják magokat a' Méltóságok, vagy
kis kotsi, vagy is az úgy nevezett piruts-szánon.
A' futó szánba egy ló van fogva, két rúd közzé.
A' szánnak pompás ülő-helyében tsak a' Dáma
fér, háta megett ül a' Gavallér, 's onnan hajtja

H

a' lovat. Körölette futnak a' kengyel-futók. A' Dáma és a' Gavallér rakva vannak gyémánt kövekkel, 's mind ketten nagyon ragyognak a' fáklyák világosságánál, valamint szinte a' lóra pazérlott sok drágaságok. Illyen szánokon való mulatság gyakorta vólt itt Mária Theresia országlása alatt, 's maga a' Cs. Kir. Udvar is mulatta azzal magát. II-dik Jósef Császár alatt is vólt egyszer, vagy kétszer. Azólta, az az, mintegy 18 esztendőktől fogva, nem vólt futó-szánokkal való szánkázás; de vólt piruts-szánakon, melly magában igen szép ugyan, de, úgy tetszik hogy meg sem hág amannak nyomába. A' futó szán, és a' piruts szán között, az a' külömbség, hogy ebbe két ló van fogva, 's a' Dáma és a' Gavallér egymás mellett ülnek minden briliántos ékességek nélkül. A' Gavallér jobbról ül, mivel onnan jobban hajthatja a' lovakat. Hátok megett áll a' kotsis. Soha szebb piruts szánakat nem látott Béts-várossa, mint 3 nappal ez előtt. Többnyire mind ebben az esztendőben készültek, a' leg újabb 's valóban igen kellemetes formák szerént. Soknak négy talpa vólt. A' két első talp kisebb a' hátulsónál, 's ennél fogva könnyebben meg fordul. A' fenn álló szán orra igen tzipra: minde- nek felett szép az ülő hely, vagy is a' fedeletlen piruts, mellyben ül a' Gavallér a' Dámájával. Majd mindenik szán világos kék festékekkel volt ki-színelve, 's helyben helyben ezüst vonásokkal 's virágokkal fel-ékesítve; belől párdutz bőrrel ki-bélelve, mellynek ezüstbe foglalt körmei kellemetesen függöttek le a' piruts oldalain. A'

lovak' drága takarói sok ezer ezüst tsörgőkkel vóltak meg rakva, 's az azokról le függő nagy ezüst bojtok, tsak nem a' földet verték. A' tsörgők olly mesterséggel készültek, hogy kellemetes hangok által, szép hármóniával kedveskedtek a' füleknek. Mindenek felett szembe-tűntek a' ló fejeit, serényeit, és farait ékesítő finom Strutz és kótsag tollak, a' millyeneket t. i. a' Dámák viselnek a' fejeken, a' Vitézek pedig kalpagjai mellett. Gróf Pálffy Ferentz a' két lován álló tollakat 1600 forinton; Hertzeg Auersberg Wilhelm pedig 2000 forinton vette. Tsak ebből is ki-tetűzik, az egész készületnek pompás vólt. Amannak a' szánja közel hat ezer forintba, ennek pedig, tíz ezer forintjába került, hozzá számlálván a' lovak szerfzámait, a' lovász-mesternek és a' két lovász legénynek zöld bársony, arany palzamántokkal meg-rakott köntösseit. Mert minden szán előtt két lovas legény lovaglott, és majd minden szán után egy lovász mester, mindnyájan igen fényes öltő-ruhákban. Mind ötfzfe tizen kilentz szán vólt, mellyen a' Gavalér elébb a' Dámája háza eleibe ment, azt a' szánjába le vezette, 's vele Gróf Fríz házához ment, a' hol, minekutánna mind egygyütt vóltak, külömbkülömbféle számot húztak, hogy a' sors határozza meg, kiki hányadik legyen a' szának sorában: mivel utolsó senki sem akar örömet lenni. Egy óra tájban dél után meg-indúlt tehát a' szánok szép sora. Elöl lovas katonák, két lovász-legények, és egy hat lovas hoszfzú szán ment, mellyen mintegy 18 katonák muzsikáltak. Ezeket követték Hertzeg Auersberg Wil-

helm lovász legényei és az aranyos készületű, igen felséges szánkája, a' melyben ült a' Her-
tzeg, az ifjú Gróf Zichy Károlynéval. Utánna-
tsak nem repdestek a' többi Hertzegek és Gró-
fok, kik között volt Gróf Károlyi Antal, Gróf
Pálffy József Udv. Tanácsos, Gr. Pálffy János
és Ferencz Testvérek, Gr. Pálffy Ferdinánd, az
ifjú Gróf Zichy Ferencz, és Gróf Eszterházy
Miklós. Temérdek sok nép tódult öfzfze a' na-
gyobb útszákra, és piatzokra; úgy szinte az ar-
ra szolgáló igen sok ablakokra. Minekutánna
egygyik úttzán fel, a' másikon le mentek volna
a' fényes szánok, a' Császári Udvarba fordultak,
a' hol sok tekervényes, 's igen szép kerengések-
kel mulattságokra kívántak lenni az ablakokból
le néző Császár, Császárné, és a' Nápolyi Ki-
rályné Ő Felségeknek, valamint szinte a' Fő-
Hertzegeknek, és mind a' Császári, mind a' Ki-
rályi Kis-Afzszonyoknak. Végre ki-mentek ebéd-
re a' Leopold külső várossában lévő Aukertbe,
a' honnan, hogy setétedni kezdett, vízfza tér-
tek a' városba, 's már égő fáklyákkal lovag-
lottak a' legények a' tsillámló szánkák előtt. Az
újságokon kapó nép most is azokra az útszákra,
's piatzokra tolódott, mellyek mezfszéről úgy
tűnek a' nézők szemeibe, mintha egészfszen tűz-
ben vólnának, a' sok lobogó fáklyáknak nagy
világosságától. Az udvarban újra szép kanya-
rodásokat tettek Ő Felségek mulatságára, 's más-
fél óráig tartott estvéli szánkázások után, Gróf
Fríz háza eleibe mentek, nagy tsiga formára
öfzfze tekergöztek, ismét ki fejlődtek, 's egye-

nes sorba állottak, egymásnak jó éjszakát kívántak, 's kiki a' Dámáját szállására vitte, maga pedig haza tért, 's örült, hogy ki pihenhetett magát. A' Dámák is mingyárt tanátskozni kezdtek a' tükrökkel, 's a' széltől széjjel szórt hajokat, gondosan rendbe szedették, és az ábrázatokban a' hideg, és a' fáklyák füstje által tett tetemes károkat nagy ügygyel bajjal helyre hozni igyekeztek. Végre azt is számba vették, a' mivel, a' bé-vett szokás szerént bőven meg-szokták jutalmazni a' Lovász mester és a' lovász-legények a' szán körül tett hív fáradozásait.

Egész levelek telnének bé azoknak a' pan-szoknak elő adásával, mellyeket Német, Olasz, és Frantzia Országoknak minden részeiből írnak; a' mellyeken tudniillik valamelly víz foly keresztül, mert ezeknek nagyobb részeit az esztendő elein újra kiöntött folyóvizek árjai annyira elborítottak, hogy számos vízben állott faluk lakosi éhel halásra jutottak volna, egyedül házok fedele alatt találván életeknek is menedék helyet, ha ez az ostor csak egy két nappal tovább tartott volna. Ugyan illen szomorú hírek érkeznek hozzánk Hazánknak sok vidékeiről, hozzá-téven még azt, hogy a' drágaság is napról napra sullyosodik, részszerént azért, hogy a' tavalyi termés is még nyomtatatlan hever az ástá-gokban, a' hol a' sok nedves idő miatt már fele is ki-tsirádzott, részszerént mivel nem is termett elég mindenfelé. A' Bánátban is nagy a' drágaság, a' Vólt-Mészáros Húszárjai Bánat Ország-nak nevezték el, ezen egyéb aránt bő Országot,

mivel a' jelenvaló szükségben ők is nehezen élhetnek.

Magyar Ország.

Pozsonból Jan. 19-dikén. Ezen hónapnak 12-dikén tartottak itt Papi Gyűlést a' Dunán innen való Augustána Confessiót tartó Ekklesiák; a' végre, hogy a' múlt esztendőben Augustusban megholt Superintendens néhai b. e. Torkos Mihály Úr helyébe, új Superintendenst választának ezen kerületben. Négyen voltak kiket a' Gyűlés ezen hivatalra tételbe vett és kinevezett, kik közül a' voxok többsége szerént Tisztelendő Senior és Pozsonyi-Német Prédikátor Crudy Dániel Úr választatott Superintendensé. Más nap igen fényes ceremóniával vette által hivatalát a' nevezett Superintendens Úr a' templomban; igen szívre ható beszédet tartván először németül az ide való Ekklesiának második igen kedves Prédikátora, Tiszt. Trentschanfzky Ferentz Úr, azután pedig deák nyelven Tiszt. Mosozti Institútoris Mihály Úr.

Német Ország.

A' Német Országi szépek mostanában annyira felkapták a' Párisi módikat, hogy már ott az öltözet nem is szép, a' fej ékesség nem is gyönyörű, ha tsak nem Párisból hozták a' formáját. Azt írja pedig egy Párisban tartózkodó idegen, hogy most éppen úgy bánnak az oda való Módi bábarúló afzszonyok az idegen Országiakkal, mint a' hogy ezt igen jelesen lefesz-

tette volt Sturz Dániai Kormányfő Tanácsos, midőn Párisban múltatott, ott írt és azután a' világ eleibe ki bocsátott leveleiben. „El megyek egyszer, ezt írja Sturtz, csak tapasztalás kedvéért a' Párisi leghíresebb módibáb áruló aszszonyhoz, a' ki tudniillik sok ezer meg ezerféle apró bábakat készített, azokat a' legújabb módiban öltöztette 's úgy küldözte el szerte széllyel a' Német Országai városokba, vagy a' vele levelező kereskedőknek, vagy egyenesen a' Grófi, Hertzegi kastélyokba, hogy azok szerént öltözködhessenek, 's a' t. széllyel nézek a' bábos boltban, álmélkodva vizsgáltam a' teméntelen bábok között talált külömbséget, 's a' midőn egynek az öltözte kiváltképpen felborzasztott volna dísztelensége által, azt kérdem az aszszonytól. El van ez adva? mellyre ezt felelé. — Oui, Monsieur, elle est destinée pour le Nord, où l'on aime les couleurs singulières et le merveilleux. (Igen is, Uram, ez észak felé van már szánva, a' hol igen szeretik a' különös színeket 's a' tsudálatost.) De hát, kérdem, viselte e' valaha így valaki magát Párisban? — Eh mon Dieu, non, Monsieur! mais on a des magasins à vider, il faut de la variété et il sagit de satisfaire au goût de chaque nation. (Ah Uram! de hogy viselte, de csak ki kell ürítenem a' magazinomat, szükséges a' külömbkülömbfésleség, ofztán; minden nemzet ízlését el kell találni.) Ezen szavak hallására elteltem bosszúsággal, a' jutván efzembe; hogy egy ilyen tsalfa aszszonynak

tséltsap képzelődései, [mennyi bajt boszszúságot nem szereznek, az olyan módi szerezete által megvakított nemzetek között, melyek az efféle ravaszságot, által nem láthatják; elgondolván azt is, melly sok szegény férj meg sóhajtja azt alattomban, hogy kedvese ezt a' tsuda bábót meglátván, addig esdeklik előtte, addig panaszozza álmatlanságát, míg nem hasonló báb ruhát von magára 's a' t.

Frantzia Ország.

Párisból Jan. 1 ső napján. A' Karátsony Innepét majd szinte olly czeremóniával tartotta s' ülte meg, az ide való nép ezen esztendőben, mint a' revolúzió előtt.

Párisból Jan. 5. dikén. Miólta a' Tribunátus mostani ülését tartja, szüntelen két ellenkező részre oszlottak annak tagjai a' Törvénykönyvről hozott értelmekre és ítélettételekre nézve; de még is nagyobb számmal voltak azok, kik a' Polgári Törvénykönyvnek mindenkor azokat a' tzičkelyeit találták helyteleneknek 's el nem fogadhatóknak; mellyeknek a' Fő Konzul pártjokat fogta. — Ez így lévén, a' tegnap előtti ülésben a' Törvényhozó-Tanáts előlölője, illyen értelmű levelét olvasta fel a' Konzuloknak: „Törvényhozók! A' Kormányzék elvégezte, hogy a' Polgári Törvénykönyv készítése felől tett projectumát ez úttal vissza vegye. Sajnálja, hogy azon törvényeknek készítését, mellyeket a' Nemzet oly szívszakadva óhajt, más időre kell halasztani: hanem meg van győződve a' felől, hogy még az

idő el nem jött, mellyben egy ilyen nagy dolog elintézésére, 'olgy tsendesség és egygyet értés fordíthatna, mint a' mellyet kíván Bonapárte Fő Konzul." A' Törvényhozó Tanács azt végezte, hogy egyszeriben közöltessen ez a' levél a' Tribunátussal. — A' Fő Konzul mostoha leányát Beauharnois Kiszárlszonyt, Bonapárte Lajos a' Fő Konzul 3-dik testvére jegyzette el magának házas társul.

Párisból Jan. 9-dikén. A' Fő Konzul tegnap éjféltkor indult el Lyon felé, a' hol legfeljebb is 10-12 napig fog múlatni. Ezt a' hívatatbeli Újság a' Moniteur írja.

Anglia.

Londonból Dec. 29-dikén. A' Parlamentnek tegnapi ülésében arra kérte az Alsó-Házban Grenwille a' Ministereket, hogy nyugtassák meg a' Publikumot azon különös és kedvetlen hírekre nézve, mellyek között a' Brestből kievezett hajóssereg felől elterjesztettek; és világosan adják tudtára annak, hogy mi végre evezett az ki, ha tsak ugyan kievezett? Nem Nagy Britannia Amerikai kolóniáinak veszedelmére e'? 's a' t. Addington Minister erre így felelt. „Bizonyos az hogy a' Bresti hajóssereg kievezett, de azt a' Publikumnak nem szükség, nem is illő tudni, a' mit a' Kormányfő erre nézve végzett a' Fr. Kormányfővel. Meg lehet, de nem hihető dolog, hogy Anglia, ezen kievezésnek kárát vallhatja. Annyit bizonyosan mondhatok hogy Lord Cornwallis Amiensben, még semmi

akadályokra, a' két fél között folyó alkudozások, ra nézve nem talált.

Elegyes Levelek.

Petersburgból Dec. 26-dikán. A' Persiai tudósítások szerént, tsak kevésbe múlt, hogy veszedelmes revolúzió nem ütötte ki magát egész Persiában. A' békételenkedők száma az egész birodalomban mindenfelé elszaporodott. A' Fejedelem élete ellen magok az Udvari emberek 's egynehány Ministerei öfsze esküdvén, Mullan Aly a' Fejedelem leg-kedvesebb embere válalta magára, az első Ministernek Elmatta Dowla nak készítésére, hogy a' Schach-ot (Fejedelmet) előltja. Azonban a' dolog éppen azon szempillantásban adatott a' Schach-nak tudtára, melyben a' pártosok hozzá indúltak. Hirtelen tehát jó számmal oda gyűjtötte testörző katonáit, 's a' rajta ment pártütöket lenyakasztatta. Elmatta Dowla igen nagy pártfogója vólt az Anglusoknak, 's ő nyerte ki részekre a' Fejedelemtől, mind azt hogy Persiában szabadon kereskedhessenek, mind pedig hogy tapasztalás kedvéért az Anglus tudósok szerte szellyel utazhassanak.

Nevezetes a' Pelev szigetbeli lakosoknak az olyan puha emberek eránt való rendelések, a' kik nem akarnak katonáskodni, hogy tsak az ilyenek kéntelenítettnek tellyes életekben, aszfzonyi öltözetben jární. (Pelev szigete, ki van téve Európa, Ásia, Afrika 's a' t. mappákon, 's fekszik az Ásiai szigetek között, nem mészze a' közép. abrontshoz (Aequatorhoz)

Ezt a' kérdést tette fel egy valaki megfejtés végett a' Brünni közhasznú tárgyakról-értekező Patriotisches Tageblatt nevű Ujságban, a' múlt esztendő elhúnyása alkalmatosságával. „Az idő legbetsesebb. Ugyan mi módon lehetne azzal gazdálkodni, 's annak haszna vételét nevelni? Hogy lehetne arról úgy számolni, mint a' pénzről, jószágról 's a' t.?“ Ezen kérdése után maga előhozza a' kérdő, néhai Lichtenberg Göttingai-Professornak igen jeles jegyzését az élet meg hosszabbítása módja felől, és ez bizonyos tekintetben szinte kielégítő feleletül szolgálhat, 'a' feltett kérdésre. Lichtenberg szavai ezek. „Vagyon egy módja az emberi élet meg hosszabbításának, melly egészen hatalmunkban áll. Kelljen fel az ember idején, vegye hasznát az időnek úgy a' mint kell, válassza a' legjobb eszközöket végtéljének elérésére, ha eszközöket választott munkálódjon azok által serényen. Így az ember igen sok időt élhet, ha tudniillik az idejét 's napjait nem a' kalendáriom, hanem a' hasznos foglalatosságok szerént veszi számba. Szóval, az érdem legyen eltöltött napjainknak megmérő mértéke. — Igen jó az, ha midőn valami dologhoz fogunk, nem állítjuk mingyárt az egész dolgot annak kezdésekor képzelődésünkkel előnkbe; mert ez által gyakran elrettentjük magunkat, elkedvetlenítjük a' munkálodásban való vídamságtól és serénységtől; hanem tsak dolgozzuk azt, a' mi éppen előttünk van, 's ha azt elvégeztük, vegyük elő a' mi azután következik. Tüstént hozzá fogni a' munkához, egy szempillantásig,

nem hogy órákig vagy napokig halogatni azt a mit csak ugyan elő kell venni: ez hasonlóképpen olyan eszköz, melly az időt hof(zabbítja.“

Sziléziának Stropp nevű falujában egy ilyen borzafztó történetre adott alkalmatosságot, az ott még, fájdalom! az egygyűgyű köz-nép között szokásban lévő tudatlan kuruzsolás. Egy Walter nevű rendes és mértékletes életű 's chezképest igen egészséges piros pozsgás paraszt ember, valami változását érezvén, tagjainak rend-kívül való bádjadásáról kezdett a' feleségének panaszkodni; de a' ki mint ifjú 's tapasztalat-lan menyetske, nem tudott a' férjén segíteni, a' Dok-tornak vagy a' falubeli Seborvosnak pedig nem akart hírt adni, a' bé vett roszsz szokás szerént. A' férje már a' lábáról is le-esert 's egynehány napig nyomta az ágyat, mikor a' szegény afz-szony fűhöz fához ragaszkodván, mindentől tuda-kozódott hogy mi tévő legyen. A' mit legtöb-ben javasoltak csak örömet az követte. El kül-dötte t. i. a' szegény betegnek meg vett vizelle-tét a' izomfzed helységbeli hóhérhoz, hogy nézze meg azt, 's küldjön valamely szert a' férjének. A' hóhér, kinek az efféle kuruzsolás nem első próbatétele lehetett, mingyárt küldte számára vala-mi fehér pört, hogy azt tüstént vegye bé, és az attól származandó szomjúságát galamb hús lével oltogassa, azzal biztatván egyfszersmind, hogy ha ez meg nem gyógyítja, azután semmi sem. A' beteg annál inkább szavát fogadta a' hóhér-nak, szorgalmasan élt a' szerrel: de a' melly-pek csak hamar bámúlásra méltó munkálódását

tapasztalta. Először felette izzadni kezdett, aztán esze nélkül beszélt, 's utoljára olty dühösséggé hozta a' bé vett szér, hogy egy favágó fejszét kapván, három gyermekének minden irgalom nélkül fejét szedte, a' negyediknek pedig ábrázatján holtig fenn maradandó tsak nem halálos sebet ejtett, sőt a' szegény feleségét is kivégezte volna, de szerentsére, a' szomszédokhoz futott hogy gyermekei védelmezésére hívja őket segítségül. — Midőn a' szegény megkábúlt beteg ismét észére kezdett térni, eleibe rakták felkontzolt gyermekeit, mellynek látására tüstént elájult. Ez a' szerentsétlen most fogva tartatik, 's azt vallja, hogy ő azon rettenetes tselekedetekre éppen nem emlékezik. Tanúságul szolgálhat ez a' szomorú példa azoknak, kik máig is hajlandóbbak beteges állapotjokban tudatlan kureszolókhoz, mint tanútt és tapasztalt Orvosokhoz folyamodni.

Egy Német Országi tudós, gondos szemekkel el járván hazájának nagyobb részét, arra fordította főkeppen figyelmetességét, a' mit legkevesebb utazó szokott vizsgálóra venni, hogy minémű állapotja van hazájában a' szegény sorsú népnek, a' földmivelő embereknek 's a' t. Azt jegyzi meg ezen tudós általjában a' köznépről, hogy nálla a' természetű ártatlan gyönyörűséget, a' megelégedést, a' mértékletes életet, egy szóval a' világi boldogságoknak tiszta forrásait mindenütt fellehet találni; de ha körülállásai, a' szegenység, szükség, 's több effélék gátolják kivált az alacsonyabb sorsú embereket az élet

terheinek elhárításában, már akkor készebbek
 tűrni szenvedni, mint állapotjokat a' magokról
 való gondoskodás által megjobbítani. Ha érzi
 is a' szegénység, hogy telen által apró ablakú
 nedves szobájában, a' megrekedt levegőben soha
 sem egészséges, hogy gyermekei mind sáppadtak,
 sínlődöznek, soha sem gondolkozik arról, hogy
 nyáron által a' hajlékát ki jobbítgassa, feltapaszt-
 ott ablakait lefedje 's a' t. mert akkor szüntel-
 en a' friss levegőn forog 's nem érzi téli bajait.
 Feljegyzett ezen érdemes utazó némelly dolgokat,
 melyekről a' köznépet szükséges volna megvilá-
 gosítani, és szép jutalmat ígér annak, a' ki eze-
 ket a' köznép értelméhez alkalmaztatott köny-
 vetskében legjobban előadja, megfelelően azon
 kérdésekre is, melyek az utazó által feltétettek.
 Ezek között való nevezetesen ez a' kérdés is?
 Hogy lehetne könnyű móddal, a' szegény embe-
 rek lakó szobájokban a' benne télen által meg-
 rekedt egészségtelen bűdös levegőt megtisztítani?
 kívánt midőn azoknak az ablakjaikat sem lehet
 kinyitni? Erre a' kérdésre némelly jegyzéseket
 közlött már legközelebb, egy Újság levél, a' mel-
 lyeket mi azért közlünk Erdemes Olvasóinkal,
 hogy azoknak elterjedése Hazánkban is felette kí-
 vánt dolog volna a' szegény sorsú köz népre
 nézve.

„Az olyan szobák, melyekben belőlről-fülről
 kementze, vagy még inkább a' melyekben kan-
 dalló van egészségesek, tiszta levegővel bővölköd-
 nek, és ezeket tisztítani, nem annyira szükséges;
 a' melly szobának pedig az ablakait éppen nem

lehet felnyitni igen nehéz azokban a' rozsfz levegőt tisztítani 's beléjek éltető levegőt vinni bé, hanem ha az ajtónak néha néha való nyitva tartása által. Van ugyan még erre egy más mód is, de azt a' szegény ember ritkán viheti véghez, ámbar igen kevésbe kerülne. Ez abban áll. Vegyen az ember tiszta salétromot, törje apróra és szárazsza meg. Tsináltasson egy lapos vasat, mellynek mind a' széle mind a' hossza fél lábnyi legyen, a' vastagsága pedig körül belől egy kis ujjnyi. Ezt a' vasat meg kell tüzesíteni 's akkor a' szobába vivén, a' salétrom port reá hinteni. A' salétromban igen sok éltető levegő van, a' melly belölte a' tüzes vason kifejtőzik, 's a' szobában elterjed. A' betegek szobáját is igen hasznos ezzel így kifüstölni. — Minden féle kifüstölését a' szobának fellyül haladja azomban, a' szobának napjában csak egyszeri kiszellőztetése is, ha t. i. egy kevés ideig az ablakokat 's ajtót felnyitván, friss levegőt ereszt az ember a' szobába. Sőt ha az ember a' szobát kifüstöli, alma hajjal, tűzkorral, fenyőmaggal, vagy szurokkal 's a' t. mindjárt azután is szükség a' házat kiszellőztetni 's a' füzégtelen füstöt kiereszteni. Az etzet göze egy a' legjobb eszközök közzül, mellyek a' rothadni kezdő bűdös levegőt megjobbíthatják, de ennek is lombikon levont (destillált) etzetnek kell lenni, mert a' közönséges etzet, ha szénre vagy tüzes vasra tölti az ember, hamar megvész és ártalmas. Az etzet pedig nem melegített téglára vagy vasra, hanem tiszta tserép edénybe rakott pár szénre (izzó tűzre) kell tsepegtetni."

Melly hathatós ereje legyen a' Muzsikának, még az oktalan állatokban is; különös példa erre az a' történet, a' mit egy Chateaubriant nevű Frantzia belzéli: nevezetesen, hogy mikor Canadában utazott volna 1791 dik esztendőben sokad magával; talált egy térségen, egy tsörgő kigyóra. Úti társai között volt egy sípolni tudó Canadai ember, ki mikor a' kigyóhoz közelített volna, a' kigyó öfzve tekergődött, fel fújta a' pofáját, szemei vérben forgottak, nyelvét villám módjára ötögette ki, a' farkával sebessen tsápolta. Ekkor el kezdvén a' Canadai ember sípolni, a' neki mérgesedett kigyó annyira le-tsendesedett, hogy karikájából egészen ki-tekergödött, mint ha ugyan csak figyelmeztet volna a' muzsikára, kezdett a' sípos után málni valahányszor az el-indult előtte, és ha ez meg állott, a' kigyó is egy helyben maradt. Utóljára egészen arra a' helyre tsalogatta, a' hol az útasok egygyütt voltak, kik is annyira tsudálkoztak ezen a' különös történeten, hogy nehezen tudták magokkal el hitetni, hogy látják azt, a' mit valósággal láttak.

Már Pápán is jó ideje, hogy a' tehén himlő oltást szereztsésen folyamatba vette kedves Doctorunk Zsöldos János Úr. Tette legelső szereztsés próbáit a' Professor Urak gyermekein, kik szereztsésen ki épülvén, egyebek is örömet adták gyermekeiket a' próbatételre. Éljen a' ki ezen hasznos és ártatlan találmányt, a' külömben is elég nyomorúságok közt sínlódó emberi Nemzet enyhítésére feltalálta! Vegyenek háláadatos köszönetet Nemzetünktől, ennek első terjesztői!